

NÁZEV ŠKOLY:	GYMNÁZIUM JOSEFA JUNGMANNA LITOMĚŘICE, Svojsíkova 1, příspěvková organizace
ČÍSLO PROJEKTU:	CZ.1.07/1.5.00/34.1082
NÁZEV MATERIÁLU:	VY_32_INOVACE_4B_08_Německá klasická filozofie
TÉMA SADY:	Filozofie, religionistika, náboženství
ROČNÍK:	4. ročník, oktáva
DATUM VZNIKU:	Červen 2013
AUTOŘI:	Luboš Nergl, Andrea Skokanová

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Německá klasická filozofie

Anotace:

Výukový materiál je určen pro předmět základy společenských věd ve 4. ročníku.

Materiál obsahuje texty z učebnic určených převážně pro výuku na vysokých školách, jen výjimečně obsahuje jiné texty. Texty nemohou nahradit soustavný výklad dané problematiky, jejich funkce je motivační k dalšímu studiu zejména uvedených titulů. Zároveň je úloha textů inspirativní k frontálním diskusím a skupinovým debatám. Výše zmíněné inspiraci slouží otázky a úkoly.

Žáci si mohou texty vytisknout, stáhnout do mobilu či tabletu, mohou si je převést do otevřeného formátu, opatřit poznámkami, napsat odpovědi. Rovněž během vyučovací hodiny lze texty promítnout dataprojektorem na plátno.

Časová náročnost: 2 vyučovací hodiny týdně.

Přístup k internetu není bezpodmínečně nutný, jen některé úkoly odkazují na elektronické zdroje.

Arno Anzenbacher: Úvod do filozofie

Empirismus a racionalismus jsou základem toho, čemu říkáme osvícenství. Obrat k subjektu (empirický nebo racionalistický) podrobuje v tomto osvícenství všechno (např. náboženství, tradiční politické a společenské řády) nově objevenému měřítku. Ve znamení empirismus je tímto měřítkem smyslová zkušenost, ve znamení racionalismus je jím rozumový důkaz. V obou případech se osvícenství snaží osvobodit vědomí a revolucionovat stávající poměry. V obou případech je jeho životem patos víry ve vědu a pokrok.

Immanuel Kant: Kritika čistého rozumu

Podle naší přirozenosti může být nazírání (názor) vždy jen smyslové, tj., je to způsob, jakým na nás mohou předměty působit. Naproti tomu schopnost myslet předmět smyslového nazírání je rozvažovací schopnost. Ani jednu z těchto vlastností není možno upřednostňovat. Bez smyslovosti by nám nebyl dán žádný předmět, bez rozvažovací schopnosti bychom žádný předmět nemohli myslet. Myšlenky bez obsahu jsou prázdné, nazírání (názory) bez pojmů jsou slepá. Proto je právě tak nutné činit pojmy smyslovými (tj. přiřadovat jim předmět v nazírání) jako činit nazírání rozvažovými (tj. podřadovat je pojmům). Tyto dvě dispozice či schopnosti si také nemohou zaměňovat funkce. Rozvažovací schopnost nemůže nic nazírat a smysly nemohou nic myslet. Jen jejich spojením může vzniknout poznání.

Emanuel Rádl: Dějiny filosofie (Novověk)

Tento světový vývoj jest vývojem světového ducha (vývojem Boha). Bůh tedy nepůsobí, neřídí svět, nesoudí skutků lidských, není poslední mravní autoritou, k níž se lze odvolati člověku tímto světem opuštěnému, nýbrž Bůh jest tento svět sám, nikoli sice svět stojící, ale svět se vyvíjející; tento svět jest jedním stadiem Boha vyvíjejícího se k dokonalosti, k uvědomění sebe sama. Kamení, zvířata, lidé jsou jen stavem vyvíjejícího se Božství, Bůh jest v nás a skrze nás, jest v našich činech dobrých i zlých, ale jest i ve zvířatech, v rostlinách, v kamení, ve hvězdách, všechno jest Bohem.

Také národy jsou jen hříčkou v ruce světoducha. V každé epoše jeden národ stojí v čele dějin a uskutečňuje pokrok světoducha; čtyři velká období dějinná, orientální, řecké, římské, germánské na to ukazují; odpovídají prý dětství, jinošství, mužství, stáří. V Orientě byl svoboden jen despota, v antice několik aristokratů, v germánském světě je prý svoboden každý, neboť světové dějiny jsou vývojem svobody. Jak uchvátila tato filozofie dějin předáky devatenáctého století! Viděli v ní vtělený ideál doby: byla to idea „vědecká“, neboť vyznávala slepý determinismus; spojovala v jednu koncepci přírodu i civilisovaný život, činíc z obou jen povrchní projev skrytého absolutna; ukazovala romantické nadšení z geniálních lidí; svět se vyvíjel, lidstvo pokračovalo - a nikdo nebyl za nic odpověden; samo svědomí lidské se stalo také jen symptomem vyvíjejícího se absolutna, symptomem ostatně velmi podřadným.

Georg Wilhelm Friedrich Hegel: Logika jako věda

Začátek je logický, protože se má udělat v elementu svobodně a pro sebe jsoucího myšlení, v čistém vědění. Zprostředkovaný je proto, protože čisté vědění je poslední, absolutní pravdou vědomí. V Úvodu jsme poznamenali, že fenomenologie ducha je vědou o vědomí, výkladem o tom, že výsledkem vědomí je pojem vědy, tj. čisté vědění. Předpokladem logiky je tedy věda o projevujícím se duchu, která obsahuje a odhaluje nevyhnutelnost a podává tak i důkaz pravdivosti stanoviska čistého vědění a jeho zprostředkování vůbec. V této vědě o projevujícím se duchu vycházíme z empirického, smyslového vědění, které je vlastním bezprostředním věděním; vysvětlíme, oč v něm jde. I při minimální úvaze se ukazuje, že by bylo velmi nevhodné uvádět jako bezprostřední vědění jiné vědomí, jakým je víra v božské pravdy, vnitřní zkušenost, vědění získané vnitřním zjevením atd. V oné rozpravě je bezprostřední vědění zároveň tím, co je první a bezprostřední ve vědě, je tedy předpokladem, zatímco v logice je předpokladem to, co se projevilo jako rezultat onoho zkoumání - idea jako čisté vědění. Logika je čistá věda, tj. čisté vědění v celém jeho vývojovém rozsahu. Tato idea se však v uvedeném rezultátě určí jako jistota, která se stala pravdou, jistota, která na jedné straně už nestojí proti předmětu, nýbrž která si tento předmět zvnitřnila, ví, že je jím ona sama, a která se na druhé straně vzdala onoho vědění o sobě, které stojí proti předmětu a znamená jen jeho zničení, jistota, která se této subjektivitě zvnějšnila a je totožná s jeho zvnějšněním.

OTÁZKY A ÚKOLY

1. Co je dle Anzenbachera osvícenství? Kdy a kde má svůj počátek?
2. Kant ukazuje na neudržitelnost absolutizace racionalistického a empiristického přístupu k poznání. Vysvětlete jeho myšlenky vlastními slovy.
3. Porovnejte první část Rádlova textu s myšlenkami Giordana Bruna.
4. Co je determinismus v Hegelově filozofii?
5. Znamená dle Hegela běh historických událostí pokrok?
6. Jak ovlivnil Hegel myslitele 19. století?
7. Co v Hegelově filozofii znamená pojem dialektika?

Zdroje:

ANZENBACHER, A. *Úvod do filozofie*. 2. vyd. Praha: SPN, 1991, 304 s.
ISBN 80-04-26038-1, str. 137 – 138

BLECHA, I. *Filosofická čítanka*. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002,
ISBN 80-7182-112-8, str. 112

RÁDL, E. *Dějiny filosofie (Novověk)*. Vydání neuvedeno, Praha: Votobia, 1999, ISBN 80-7220-064-X, str. 388 - 389